

Örmény ének

Soha többé nem felejtette el azt a napot.
 Egyszer gyerekkorában volt egy álma:
 Egy lerombolt templom belsejében állt,
 Naplemente lehetett, bíbor fény
 Csorgott be a huzatos ablakokon,
 A kő valósággal lélegzett,
 Szerteszét, kuszán régi könyvek heverték,
 A háta mögül egy százéves asszony
 Fájdalmas egyházi éneket dalolt —
 Hasonlatosat ahhoz, mint mikor
 Váratlanul meghal valaki.

Felriadt, de az éneket később is
 Szüntelen hallani vélte: elalváskor és ébredéskor,
 A zsúfolt buszon, az átjárók előtt, séta közben,
 Sokszor állt meg egy-egy pillanatra,
 Szüntelen gyötörte ez az el-elcsukló hang,
 Messzi szirén-ének.

Lázasan bújni kezdte a szótárakat,
 Örmény szavakat tanult:
 Éjjelente gyertyafénynél, mécsesek koszorújában,
 Az ájtatos homályban
 Különös betűket rajzolt, imádságokat fordított.
 Munka közben üveges tekintete előtt
 Ott virított a hatalmas Ararát süvegcsukorforma
 Csúcsa és az ódon templomok hagymakupolái.

Ahogy az évek múltak, egyre inkább
 Csak arra tudott gondolni, hogy
 Várják őt Jereván utcái és a kopár hegyek.
 Egyre szórakozottabb lett, nem mosakodott,
 Ruháit eladta, lecserélte, cipője kilyukadt,
 Ócska saruvá kopott.
 Munkahelyéről elbocsátották, felesége
 Kizárta a családi házból, gyermekei
 Sem voltak hajlandók vele többé szóba állni.
 De ő csak ült és hallgatta a furcsa dallamot,
 Mely úgy keringett az esti égen,
 Akár egy sebesült madár.

Majd egy napon vette a kalapját,
 Utolsó pénzéből befizetett egy turistaútra,

*Amelynek első állomása Jereván volt.
Csodálkozva bámulta a teázókat,
Az emberek szelíd arcát,
Felfedezte, hogy az örmény nők
Bőre egy árnyalattal még sötétebb,
Mint ahogy a szakkönyvek írták,
Továbbá, hogy bölcsek és szépek,
És kiválóan bánnak a samovárral.*

*Egy este a kulcsát leadta,
Nem akart többé hazatérni,
Úgy gondolta, az idő
Mostantól neki dolgozik —
Majd konyakszagú kocsmákban
Keresett magának menedéket.
Egy ébenfekete lány ült a sarokban.
Az égő szempár azonnal megbabonázta.
Maria Hovanshiannak hívták.
Leült, szóba elegyedtek, ő maga is
Csodálkozott, milyen jól beszél
Már ezt a nyelvet. És ittak sok-sok
Mézédes örmény konyakot.
Ha a lány szemébe nézett, úgy érezte,
Egy sötét katakombába mélyére szédült —
Fáklyák lobogtak benne és valami mennyei fájdalom.
Akár a vörös skarlát: úgy ragyogtak bőrén
Az alkonyat utolsó, búcsúzó színei.
Éjjel, egy emeleti szobában — amelynek ablakából
Látni lehetett az Ararátot — a lány
Megajándékozta szerelmével. Teste
Könnyű volt, s mint a hó,
Fehérlett az éjszakában.
Majd azt mondta: „én tudom, hogy ki vagy,
Idejöttél, mert ismeresz,
De most tovább kell menned,
Holnap hajnalban át kell kelned az Araráton.
Nesze, itt egy levél, de azt csak a havas
Csúcs közelében bonthatod fel,
Amikor már majdnem odaértél.”
A fekete lány varázsszót mormolt magában,
Szájával puhán megérintette a férfi homlokát,
Majd letérdelt a szoba közepén,
Úgy várta csendben,
Hogy a borostás vendég elmenjen.*

*A férfi sarujában elindult a hegyre,
Két napon át bolyongott,*

Végiül már csak kopár sziklák
Szegélyezték útját, és néhány magányos
Sas keringett a hamuszürke égbolton.
Elérkezettnek látta az időt,
Hogy a levelet felbontsa.
Az ócska borítékban egy pergament talált —
Mely szinte szétporladt remegő ujjai között.
„Menj előre, nemsokára meglátod
Ugyanazt a romos templomot, amellyel
Álmodban is találkoztál. Lép be bátran,
Ne félj, jó helyre érkeztél, téged
Itt már várnak. Szerencsés vagy,
Mert lemondta mindenről —
Visszanyerted önmagadat,
Mi a holtak szellemei vagyunk,
Minden jelenés sugalmazói,
Titokzatos lelkek.
Maria Hovanshian a mi Angyalunk,
Aki a városba költözött,
Hogy egyengesse útját a zarándoknak.
Most végre hazaérkeztél.”
Nehéz, tömény füst szállt. Valahol harangoztak.
A férfi levetkezett. Majd végigfeküdt a hideg kőlapokon.
Gyertyákat helyeztek köréje.

A titkos név

Victor Segalen emlékére

1.

A valódi Név titkos: soha
Nem mondhatta ki még senki.
Valamikor, a világ egyik ismeretlen
Pontján — két hajóút között —
A valódi Név elveszett.
De csordultig telt mesék és versek regélnek róla —
Nabukodonozor különös kertjéről és Szemirámisz honvágyáról.
Mondják: olykor titokzatos hangjai ott örvénylenek
A vihar utáni nyári égen,
Törékeny madarak vijjogásában.
A valódi Név ott rejtőzik
Egy elfeledett vörös téglá hátán,
Befalazva egy török bazárban,

*Afrika ősi helyein,
Hóbertos királyok
Csontból faragott sakktábláin.*

2.

*Az Egyszarvú szelíd hallgatása.
Misztikus Rózsa-embléma: a néma Szerető, ki minden nap
Leráz magáról. Tenger apálya és dagálya.
Ébredés után az üres part.*

Ma már bölcsebbnek...

CZESLAW MILOSZ

Czeslaw Milosz (1911–2004) Nobel-díjas lengyel költő és esszéista, 1951-től párizsi, illetve amerikai emigrációban élt, csak halála előtt néhány évvel költözött vissza Krakkóba. Az alábbi két vers összegyűjtött verseinek ötödik kötetéből való, ami a Znak kiadónál jelent meg 2009-ben. Magyarra fordított verseinek legutóbbi gyűjteményei: *Ahogy elkészül a világ* (Ab-art, Pozsony, 2001), illetve *Milyen is lesz a Mennyben* (Új Ember, Budapest, 2004).

*Ma már bölcsebbnek kellene lennem, mint voltam egykor.
De nem tudom, az vagyok-e.*

Az emlékezet elrendezi szégyeneim és elragadtatásaim történetét.

*A szégyeneket magamba zártam, de az elragadtatott pillanatok,
napfény-pászmával a falon, rigó-trillával, egy arccal, egy szem íriszével,
egy verseskötetettel, és egy emberrel — mindez tart és fénylőn visszatér.*

Ez az a pillanat, ami esendőségem fölé emel.

*Gyertek közelebb mind, akiket szerettem, bocsássatok meg
bűnömet, azt, hogy elbűvölt engem szépségetek.*

*Nem voltatok tökéletesek, de számomra ennek a szemöldöknek az íve,
ez a félrehajtott fej, ez az egyszerre kihívó és tartózkodó beszéd
nem tartozhatott máshoz, csak tökéletes lényekhez.*

*Örök szerelmet esküdtem nektek, de aztán
meggyengült elhatározásom.*

*Gyors pillantásokból szövődött szöttesem,
nem lehet beléjük göngyölni emlékművet.*

*Rám maradt tehát számos nőhöz és férfihez
írt megíratlan ódák sokasága.*